

04
2019

21. ROČNÍK
ZALOŽENÉ
1999

POKOJ A DOBRO

KATOLICKY
ČASOPIS
FARNOSTI
MARKUSOVCE

03 ČLOVEK VERZUS
PLANÉTA ZEM

08 NOVÝ FARÁR
VO FARNOSTI

20 PO STOPÁCH
SVÁTÝCH

MILÍ ČITATELIA!

Október je krásny mesiac. A keď sa vydarí počasie, príroda hýri farbami a kam oko dovidí, zasiahne ho krása.

Albert Camus to svojou myšlienkou vyjadril dosť trefne, keď povedal: „Jeseň je druhá jar, v ktorej je každý list kvetom.“

Pre nás kresťanov je krása októbra umocnená aj tým, že ho máme zasvätený modlitbe posvätného ruženca. Ruženec bol, je a bude silnou zbraňou nielen v ťažkých životných situáciách, ale aj pomocou a svetlom v bežnom živote. Ak sa naučíme, že sa stane prirodzenou súčasťou našich dní, nemusíme sa báť ani rozhodovania, ani nepriateľov, ani všetkých výziev, ktoré sa vynárajú pred nami každú chvíľu, ba ani smrti. Učí nás totiž žiť v Božej prítomnosti.

Tohtoročná jeseň je výnimočná aj tým, že na Slovensku prebiehajú ušľachtilé aktivity – okrem *Národného pochodu za život* akcia *Milión detí sa modlí ruženec* a tiež *Adorácia rodín za rodiny*. Tak veľmi to ľudstvo v súčasnosti potrebuje...

Príroda je nádherná v každom ročnom období, lebo ju vytvoril Boh. Človek ju nedokáže svojím dielom nahradiť. Chráňme si ju, kým nie je neskoro. Treba však, aby každý začal od seba a nepokukoval po druhých, či sa aj oni zapájajú. V konečnom dôsledku bude raz každý sám za seba stáť pred Božou tvárou. Môžeme si zobrať príklad od sv. Františka, ktorého meno sme slávilí tiež v októbri. Jeho úcta k prírode a stvorenstvu nám ukazuje cestu.

Požehnané čítanie za celú redakciu praje

MONIKA HODNICKÁ

Séfredaktorka

monika.hodnicka@gmail.com

ČLOVEK

VERZUS PLANÉTA ZEM

Na úsvite dejín bol človek bytostne spätý s prírodou.
Od nej záviselo prežitie spoločenských skupín i jednotlivcov.

Postupne a veľmi pomaly vnikal do jej tajomstiev,
snažil sa pochopiť jej zákonitosti a začal
ju využívať pre naplnenie svojich potrieb.

Na prevratné objavy kolesa či kníhtlače čakalo ľudstvo tisíce rokov. Príroda svojou ohromujúcou a obnovujúcou silou dlho dokázala zásahy človeka eliminovať. Zlom nastáva začiatkom 19. storočia. Veľké množstvo významných vynálezov a objavov spôsobí revolúciu nielen vo výrobe, ale aj v živote človeka.

Pokrok spôsobil, že za posledných 200 rokov počet ľudí na Zemi vzrástol geometrickým radom (približne z 1 miliardy na dnešných 7 miliárd) a ešte stále rastie najmä v Ázii, Afrike, Latinskej Amerike. Základné potreby ľudí sú rovnaké, ich zabezpečenie vo svete vykazuje priepastné rozdiely. Uvedomme si, koľko ľudí hladuje, kým „my vyvolení“ jedlom plytváme. Kde končia zvyšky zo švédskych stolov, školských jedální, koľko toho vyhadzujeme doma? Nevážime si Božie dary ani prácu potrebnú pre ich zabezpečenie. Naša zemeguľa má 150 miliónov km² suchej zeme, značnú časť zaberajú ľadovce, púšte a polopúšte, vysoké pohoria – nevhodné na pestovanie poľnohospodárskych plodín. Zo svetového pôdneho fondu vyčleňujeme nemalé plochy na výstavbu diaľnic, letísk, závodov.

Aj Slováci obetovali dosť hektárov najúrodnejšej černoze

pre automobilky. Najväčšou hybnou silou na svete je zisk – teda peniaze. Tie však nemôžu byť jediným kritériom pri našom rozhodovaní. Neriadené a masívne zásahy človeka do prírody narúšajú jej prirodzenú rovnováhu. Príroda už dávno nemá šancu na sebaobnovu a prichádzajú problémy, ktoré postihujú živé i neživé zložky vrátane človeka.

Z uvedeného vyplýva, že prognóza pre budúce generácie vôbec nie je ružová a nemala by nikomu byť ľahostajná. Zmena správania každého z nás je nevyhnutná a ako sa hovorí: „Včera bolo neskoro!“ Nemusíme sa zamerať na svetové projekty, je potrebné začať v maličkostiach – kúpiť a uvariť menej jedla, mierny nedostatok nám len prospeje, šetriť vodou, separovať a recyklovať odpad, nepotrebné veci posunúť tým, ktorým môžu poslúžiť, neprevážať sa zbytočne autom, kde môžu poslúžiť vlastné nohy, používať menej chemických prípravkov, obmedziť používanie plastov... Námetov na zmenu je nepochybne viac. Vráťme sa do mladosti, detstva, zamyslíme sa nad spôsobom života našich rodičov, starých rodičov a skúsme tam hľadať inšpiráciu.

Monika Hamráková

Je potrebné začať
v maličkostiach...

Z HISTÓRIE MARKUŠOVIEC

BARÓNKA MÁRIA ANNA MÁRIÁSSY

V našom časopise sme už písali o barónovi Jánovi Máriássy a jeho významnom postavení v Uhorsku. Pri jeho pamätníku (za sakristiou markušovského kostola) sú pochované aj dve z jeho minimálne štyroch detí, ktoré sa dožili dospelého veku.

Jednou z nich je dcéra baróna Jána Máriássyho a zrejme až jeho druhej manželky Army rod. Dravecovej, barónka Mária Anna Máriássy. Narodila sa 9. apríla 1884 v Košiciach. V roku 1907 sa vydala za Adriána (Adorjána) Wielanda z Vlkovej. Jeho otec Artúr bol významný verejný činiteľ – spišský župan, v rokoch 1878 – 1883 poslanec uhorského snemu a zástupca ministerského predsedu Kolomana Tiszu a dokonca získal barónsky titul. Vlastnil niektoré z Máriássyovských majetkov v Markušovciach, ktoré odkúpil ešte Artúrov otec Andrej Wieland od Augustína Máriássyho v roku 1848. (Augustín predal Andrejovi Wielandovi napr. klasicistickú kúriu, dnes nazývanú „Bocian“). Tieto markušovské majetky v rukách Wielandovcov sa v druhej polovici 19. storočia rozrastali a neskôr ich zdedil Adrián a jeho bratia.

Uzavretie manželského zväzku medzi Adriánom a Máriou Annou sa zdá spoločensky rovnocenné, nakoľko obaja mladomanželia užívali barónsky titul, ktorý zdedili po svojich významných otcov. V tomto manželstve sa po roku od svadby, 19. januára 1908, narodila dcérka Mária Anna (Mariana) Wielandová. Barónka Mária Anna si rodinné šťastie príliš dlho nevychutnávala. Umrela v 26. roku života, len rok a pol

WIELAND ADORJÁN cs. és kir. huszárőrhadnagy úgy a saját, mint kis leánya MÁRIA ANNA nevében, továbbá márkus- és batizfalvi özv. MÁRIÁSSY JÁNOSNÉ báróné, szül. vinnai DRÁVEČZKY IRMA úgy a saját, valamint gyermekei: márkus- és batizfalvi MÁRIÁSSY MÁRTHA bárónő, márkus- és batizfalvi MÁRIÁSSY TIBORCZ báró és neje szül. MAGYAR ETELKA, márkus- és batizfalvi MÁRIÁSSY ESZTER bárónő és az egész rokonság nevében, fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy a legjobb hitves, anya, gyermek, testvér és rokon

WIELAND ADORJÁNNÉ

szül. márkus- és batizfalvi MÁRIÁSSY MÁRIA ANNA báróné

életének 26., boldog házasságának 3. esztendejében, 1909. július 22-én este 10 órakor rövid betegség és a halotti szentségek ájtatos fölvétele után Márkusfalván elhunyt.

A boldogult hült tetemei július 24-én délután 4 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszentelteni és Márkusfalván a családi sírkertben örök nyugalomra elhelyeztetni; az engesztelő szentmise-áldozat az elhunyt lelki üdvéért július 27-én délelőtt 9 órakor fog Márkusfalván a róm. kath. plébánia-templomban az egek Urának bemutatatni.

BÉKE HAMVAIRA!

*Kegyelet-temetőnél intezet, Farkas Béla.

Szepeci László, író.

Smútočné oznámenie Márie Anny Máriássy

po narodení dcéry, 22. júla 1909 po krátkej chorobe. Jej manžel sa neskôr znova oženil.

Pristavme sa však ešte pri sestrách Márie Anny Máriássy, aspoň tých, ktoré sú uvedené na jej smútočnom oznámení. O barónke Marte Máriássy toho zatiaľ veľa nevieme, pravdepodobne sa nikdy nevydala a umrela v roku 1929 ako 56 ročná.

Avšak o čosi viac poznáme osud ďalšej zo sestier – barónky Estery Máriássy. Narodila sa v roku 1880 v Košiciach, bola dvakrát vydatá a jej druhým manželom bol vzdialený príbuzný Gejza Máriássy, ktorý hospodáril v Markušovciach, kde so svojou manželkou Esterou býval. Estera zrejme nemala žiadne deti. Po smrti druhého

manžela v roku 1930 ostala Estera naďalej hospodáriť v Markušovciach, a tak patrí k posledným Máriássyovcom, ktorí žili v Markušovciach do 50. rokov 20. storočia. V 40. rokoch bývala s rodinou vzdialeného príbuzného z Chraste nad Hornádom Jána Máriássyho na hospodárstve, ktoré sa rozprestieralo na ulici sv. Jána Nepomuckého, v časti Markušoviec, kde dnes už stoja bytovky.

Zašlá sláva pôsobenia starobylého šľachtického rodu v Markušovciach sa z tohto miesta vytratila ako mohutná „smutná vrbá“, ktorá tam doneďavna stála.

Miroslava Lazniová,
historička

NEMÁM ČAS

Každé ráno dostávame ako dar nasledujúcich 24 hodín na to, aby sme milovali svojich blízkych, pracovali na svojich cieľoch a starali sa o dušu, telo i myseľ. Robíme toho omnoho viac a možno práve preto nám nestačí ani 8760 hodín ročne. Slovné spojenie „nemám čas“ je ako leukoplast nalepený na všetky nesplnené povinnosti, zrušené stretnutia a nezdravé voľby životného štýlu.

Výskumy preukázali, že v súčasnosti nemáme menej času ako naši predkovia, hoci si to radi nahovárane. Fakty hovoria, že máme vlastne omnoho viac voľna a menej náročné pracovné podmienky. Kam teda všetok čas mizne? Podľa psychológov je tvrdenie „nemám čas“ kódom pre jednu z nasledujúcich situácií:

„NEMÁM DOSTATOČNÚ KONTROLU NAD SVOJÍM ČASOM.“

Čím viac kontroly máme nad svojim časom, tým slobodnejšie sa cítíme. Keď o niekom hovoríme, že má viac času ako my, nemáme na mysli, že mu každý deň zázračne pribúda 25. hodina, ale že sa môže rozhodovať o tom, čo bude v danej chvíli robiť. V situácii, kedy sa venujeme činnostiam, ktoré nám nariaďuje (priamo alebo nepriamo) niekto iný, strácame svoju autonómiu a objavuje sa frustrácia.

„NECHCEM, ABY SA NA MŇA ZABUDLO.“

Medzi najviac zaneprázdnených ľudí patria rodičia. Kvôli neustálemu zvyšovaniu životnej úrovne nepredpokladajú, že dieťaťu odovzdajú finančné bohatstvo, ktoré by bolo pre ich budúci život výhodou. Preto sa orientujú skôr na zážitky, vzdelávanie a rozvoj detských schopností na krúžkoch, kurzoch a v rozličných táboroch. Z podporovania rozvoja detí sa stáva športová disciplína a tlak času pôsobí na plecía detí i ro-

Foto: Peter Lazor

dičov. Čoraz častejšie nestihajú a z ich života sa vytráca pokoj. Psychológia to vysvetľuje snahou odovzdať po sebe nehmotné dedičstvo v podobe spomienok na rodiča a ocenenia, čo všetko pre nás urobil.

Do tejto kategórie však patria aj bezdetní ľudia. Nechcú po sebe na svete zanechať dokonalého potomka, ale dosiahnuť ciele, vďaka ktorým bude ďalej žiť spomienka na nich. Môže ísť o úspešný podnik, umelecké dielo, vedecký objav... Honba za dokonalosťou a vlastnou dôležitosťou (i keď ju môžeme prenášať na dôležitosť svojich detí) spôsobuje, že nič nie je dosť dobré a nemáme dosť času na to, aby sme dobehli vlastné predstavy.

„PRÍLIŠ SA SÚSTREDÍM NA PENIAZE.“

Každá hodina v práci sa nám v myslí spája s určitou sumou peňazí a kvôli tomu pôsobí cennejšie ako voľný čas, za ktorý nám nikto nezaplatí. Aj keď naším cieľom nemusí byť bohatstvo, túžime sa i svojej rodine zabezpečiť pohodlný život. Podľa vedcov z Univerzity v Toronte finančne ohodnotený čas pokladáme za dôležitejší, čo vedie k tomu, že čas, za ktorý nám nikto neplatí, pokladáme za stratu. Výskum preukázal, že čím vyššia je finančná odmena, tým viac sú zamestnanci v časovom strese, ktorý si v skutočnosti vytvárajú sami, pretože berú na svoje plecía čoraz viac úloh a trávia v práci viac času ako ľudia s priemernou výškou mzdy.

„NEVIEM SA ROZHODNÚŤ,
KTORÝ CIEĽ JE PRE MŇA
DÔLEŽITEJŠÍ.“

Snažiť sa dosiahnuť súčasne niekoľko cieľov, ktoré majú pre nás rovnakú hodnotu, znamená dostať sa pod časový tlak. Niekedy je určovanie priorít vecou dvojminútového premýšľania, ale občas máme strach, že si necháme ujsť skvelú príležitosť, a tak sa snažíme dosiahnuť všetko naraz. Preto prežívame stres, úzkosť a vyčerpanosť.

„POTREBUJEM SI
ODDYCHNUŤ.“

Napokon spomeňme najčastejšiu príčinu, kvôli ktorej od nás iní počujú vetu: „Nemám čas.“ Nemám čas ísť s tebou po práci na kávu, pretože jediné po čom túžim, je vyložiť si nohy a pustiť film. Nemám čas na nový projekt v práci, lebo som vyčerpaná z varenia, upratovania a starostlivosti o deti. Poznáte to? Nechúť pustiť sa do aktivity bojuje s vašimi výčitkami svedomia v prípade, že to neurobíte.

Ak vás stresuje práca, nároky rodiny, priateľov a známych, možno potrebujete jednoducho robiť menej aktivít, mať menej záväzkov a dopriať si viac ničnerobenia. A možno sú vaše potreby závažnejšie a chyba vám naplňajúci vzťah alebo ocenenie od iných ľudí. Poslednou možnosťou je, že v skutočnosti hovoríte: „Nemám čas na to všetko, čo by som chcel stihnúť.“ V tom prípade je potrebné zrealizovať svoje predstavy a určiť si priority. Čím viac budete pátrať po skutočnej príčine nedostatku času, tým vyššia je vaša šanca na spokojný a šťastný život.

Zuzana Klučárová,
psychologička

PRÍRODA – STUDNICA POKLADOV A MÚDROSTI

O blahodarných účinkoch pobytu a pohybu v prírode sa už povedalo a popisalo veľa. My rodičia cítime psychické uvoľnenie, radosť, keď môžeme spolu s celou rodinou tráviť čas niekde, kde je plno zelene, farieb a zvukov prírody. Niekedy si prajeme, aby tie chvíle trvali dlhšie, alebo aby boli častejšie. Aj keď nie vždy, no občas sa deti aj napriek všetkej tej kráse začnú nudiť.

Preto ponúkame zopár tipov na spestrenie pobytu v prírode:

- **Modlitba** – rozmyšľajme, za čo všetko navôkol môžeme ďakovať Pánovi, za čo ho chváliť. Spofahnime sa na bystré oči našich malých objaviteľov.
- **Poklady prírody** – hľadáme zaujímavé kamienky, pozorujme ich tvary – čo nám pripomínajú.
- „**Čo to tu kvitne?**“ – zaujímavá aplikácia, ktorá sa dá stiahnuť do mobilu – pomáha na základe farby, počtu lupienkov a výskytu identifikovať názvy rastlín, ktoré nepoznáme.
- **Zber prírodnín na tvorbu dekorácií** – podľa ročných období.
- **Zdolávanie prekážok** – budme hrdinovia lesa, ktorí sa dokážu popasovať s rôznymi ťažkosťami – vylezú na vysoký vrch, predierajú sa medzi husté porasty, preskočia prekážky...
- **Príbehy** – vymyslíme spoločne príbeh o zvieratkách,

lesných tvoroch, ktoré žijú v okolí.

- **Spev piesní** – „Ide pieseň dokola...“
- **Šarkaniáda.**
- **Zber lesných plodín** – chuť lesného ovocia vyčarí dobrú náladu. Niekedy je zber pre deti zdĺhavý, dá sa však spestriť niektorými z vyššie uvedených aktivít.
- **Zber odpadkov** – správajme sa ekologicky a pomáhajme uzdraviť prírodu.
- **Hádaj, na čo myslím** – každý člen rodiny si všimne niečo zaujímavé nablízku a ostatní hádajú, na čo myslí – on odpovedá len áno alebo nie.
- **Tvorba kyticiek pre...** – z tráv a kvetov vytvoríme kyticu a vymyslíme, koho ňou najviac potešíme.
- **Ovečky z oblakov** – najlepšie v polohe ležmo možno pozorovať oblaky, ich tvary – čo nám pripomínajú, kam idú.
- **Hmatové hádanky** – dieťa so zatvorenými (zaviazanými) očami háda, o akú ponúknuťú prírodninu alebo predmet ide.
- **Rytmické hry** – do kroku môžeme rytmizovať – napr. nech dieťa vydupe alebo vytlieska zadaný rytmus, potom môže rytmus vymýšľať každý ďalší člen rodiny.

S chuťou do prírody! Užijeme si pekné a priaznivé počasie. S vdakou sa sýtíme Božími darmi.

Adriana Lazorová

NOVÝ FARÁR VO FARNOSTI MARKUŠOVCE

Kňazom sa stal v roku 1986. Po základnej vojenskej službe nastúpil na prvú kapláňku do Spišskej Novej Vsi, kde zotrval dva roky. Odtiaľ odišiel za správcu do farnosti Úloža. Po dvoch rokoch sa stal farárom v Dolnom Kubíne v pôsobisku Kňazia. Po 33 rokoch kňazskej služby prichádza do farnosti Markušovce.

Mgr. Štefan Saloka.

Aké sú vaše spomienky na detstvo, na čo vždy radi spomínate?

Svetlo sveta som uzrel v nemocnici v Levoči, tam je moje rodisko. Som na to aj trochu hrdý, že som sa narodil v meste, ktoré je známe ako mariánske pútnické miesto s bohatou minulosťou a históriou. Moji starší súrodenci sa narodili doma, lebo do pôrodnice sa vtedy nemuselo ísť. Sme šiesti súrodenci. Detstvo som spolu s nimi prežil na dedine, kde rodičia mali svoj dom – konkrétne v Dúbrave pod Braniskom. Detstvo na dedine je akosi krajšie prežívané ako v meste z viacerých príčin – pokojnejšie, späté s prírodou, slobodnejšie. Som rád, že som nevyrastal niekde v paneláku. Rád spomínam na rôzne detské hry s kamarátmi rovesníkmi, či to už bolo v lete alebo zime a tiež na svadobné hostiny u príbuzných.

Kedy ste sa rozhodli stať kňazom?

Myšlienka vykročiť na duchovnú cestu, zasvätiť sa Bohu, ma vážne zaujala a nepustila, keď som mal asi 13 rokov. Od 1. svätého prijímania som rád navštevoval kostol, sväté omše či pobožnosti. Rád som čítal životopisy svätých, i keď

treba povedať, že bolo dosť ťažké v tej náboženstve a Cirkvi neprajnej dobe zohnať takúto literatúru. Možno je to zvláštne, ale nebol som miništrantom, nikto ma do toho nepovzbudil. Prvýkrát som ministroval až ako bohoslovec. Keď som nastupoval ako 14-ročný do prvej triedy gymnázia v Levoči, vedel som, že chcem pokračovať na teológii. V roku 1981 som bol prijatý na Bohosloveckú fakultu v Bratislave a po piatich rokoch štúdia a formácie vysvätený v Nitre za kňaza.

Máte obľúbenú stať zo Svätého písma, ktorá Vás povzbudzuje v náročných chvíľach?

Máte nejakú myšlienku, ktorá Vás sprevádza po celý život?

Sväté Písmo je nevyčerateľnou studnicou pekných myšlienok a citátov. Na primičnom obrázku som mal citát z Nového zákona od sv. Jána Krstiteľa: „On (Ježiš) ma vzrastať, ja však ubúdať.“ Taktiež veľmi pekný citát je u sv. Jána, evanjelistu: „Boh je láska.“ Denne v modlitbe prosím, aby som to dokázal uskutočňovať v bežnom živote. Niekedy sa to podarí viac, inokedy menej. Nie tak dávno som čítal knihu s názvom

Ježiš, ty sa postaraj. Kniha i samotný názov ma tiež silne oslovili.

Práca kňaza je náročná – hlavne psychicky. Ako zvyknete odpočívať? Máte nejaké záľuby?

Relaxujem asi tak ako väčšina ľudí, trochu pri televízore, trochu pri šálke kávy, ale najviac pri knihe a cédečku s peknou hudbou, prevažne s vážnou hudbou. Mám rád dejiny – históriu, a preto si rád pozriem hrady, zámky a kaštiele. Aj tu v Markušovciach je veľa histórie a pamiatok, žiaľ, mnohé z nich chátrajú.

Aké sú Vaše prvé pocity, ako vnímate Vaše nové pôsobisko?

Prvé pocity z novej farnosti neboli negatívne. Táto farnosť je dosť podobná tej mojej bývalej na Orave v Kňažej – tiež tri kostoly a spolubrat kaplán. Výhodou je aj to, že som bližšie k môjmu rodisku a k mojim súrodencom. Ľudia majú asi všade podobné radosti i starosti, čnosti i hriechy.

Čo Vás pri príchode najviac potešilo?

Odpovedať na túto otázku nie je vôbec ľahké. Keď tak nad tým uvažujem, tak asi aj to, že nie som na fare sám, že je tu pán kaplán, ktorý je ochotný vždy pomôcť a poradiť mi, pretože on je tu predsa len o dva roky pôsobenia dlhšie ako ja. Taktiež ma potešili miništranti v kostoloch a mladé rodiny.

Markušovská odpustová slávnosť. Foto: Peter Lazor

**Ježiš,
ty sa postaraj.**

Čo plánujete v najbližšom období v našej farnosti? Na čo sa môžeme tešiť?

Radšej nadväzujem a pokračujem v tom, čo je už rozbehnuté, dobré a osvedčené. Niekedy je mi ľúto, že nemám túto schopnosť, ale na druhej strane, nebránim sa, ak niekto príde s niečím zaujímavým, rozumným a prospešným pre celok. Takže zatiaľ nič neplánujem, možno neskôr a najmä zverujem sa Božiemu riadeniu a vedeniu.

Od Vašej kňazskej vysviacky uplynulo 33 rokov. Ako si spomínate na deň Vašej vysviacky?

Je to niečo podobné, čo prežívajú snúbenci pri sobáši. Radostná a povznášajúca atmosféra. Veľa sympatizantov a gratulantov, kvety i dary. Bol som šťastný, že som sa celkom zasvätil Bohu, že som kňazom Kristovým. Veľmi som sa tešil na prvú svätú omšu, na to, že budem môcť zvolávať Spasiteľa na oltár a podávať ho veriacim ako duchovný pokrm.

Prichádzate ako skúsený kňaz, čo by ste odkázali farníkom prostredníctvom nášho časopisu?

Už samotný názov časopisu hovorí za všetko. Nič tak nepotrebujeme ako pokoj a dobro. Potrebujeme pokoj v duši a dobré medziľudské vzťahy. Tiež je dôležité vedieť dobre čítať každú duchovnú literatúru, nie len tak povrchno, ale meditatívne, aby to potom našlo odozvu aj v našom myslení a konaní. Teda môj odkaz pre farníkov: „Buďte dobrí k sebe navzájom, nekonajte zlo a Boží pokoj zavládne vo vašej duši.“

Marianna Sečková

AKO VNÍMAM STARNUTIE A STAROBU

*„Veď život krásny je pre každý vek.
Ďakujem za každý nový deň,
za vodu a vzduch, za zeleň,
za každý kúsok chleba,
čo ako manna padá mi z neba. Ďakujem.“*

Foto: Peter Lazor

Ako je príroda rozdelená na časové úseky ročných období, tak aj ľudský život má svoje zákonité etapy. Jar a leto – ako život detstva, mladosti a plnosti životnej sily. Starnutie ako jeseň, ktorá sa po vydaní plodov zeme pripravuje na zimný spánok, aby sa opäť silou novej jari prebudila k večnému kolobehu života.

S predĺžovaním priemernej dĺžky života sa mení aj subjektívna veková hra-

nica staroby. Kým v minulosti považovali za starého človeka už päťdesiatnika (Abrahámoviny) dnes sa táto hranica posúva najmenej o desať i viac rokov vyššie.

Staroba neznamená automaticky choroby, aj keď s pribúdajúcimi rokmi choroby či ubúdanie síl idú často ruka v ruku. Zdravý spôsob života, lekárska starostlivosť, vhodné životné podmienky a iné faktory dokážu udržať starého človeka v dobrom zdravotnom stave, v duševnej pohode a telesnej aktivite až do neskorého veku.

Keď sa pozrieme do minulosti, nikdy nebola taká príležitosť prežívať obdobie staroby v takej kvalite a dĺžke ako teraz. Aj keď

mnohí s týmto názorom nebudú súhlasiť. Máme základné zabezpečenie – teplo, jedlo, strechu nad hlavou, pokoj. Ako pridanú hodnotu mobility, televíziu, internet či mnohé vymoženosti novej doby. Iná je situácia, keď je človek chorý alebo odkázaný na pomoc či opateru. Vtedy to nie je až také jednoduché.

Starnutie začína dávno predtým než

nás čas nebadane privedie až k pomyselnej bráne staroby. Vtedy si človek s pokorou uvedomí, že čas je život a nikdy nie je možné ho vrátiť späť a staroba je vlastne Božím darom. Nie každý má to šťastie sa jej dožiť. Slová žalmistu: „*A tak nás nauč rátať naše dni, aby sme našli múdrosť srdca,*“ sú výzvou, aby sme čas, ktorý nám Boh daroval v podobe staroby, žili múdro a zmysluplne.

Cestu ako prežívať starnutie si musí nájsť každý sám. Je veľa možností ako nakladať s voľným časom, aj keď sa hovorí, že nikto nemá tak málo času ako ľudia na dôchodku. Platí to pre tých, ktorí sa ani vo vyššom veku nevzdá-

vajú svojich aktivít. Keď je človek prospešný a potrebný pre svoju rodinu, pre svoje okolie či spoločenstvo, v ktorom žije, nemá pocit nepotrebnosti a zároveň nevníma úskalía vlastnej staroby. Čas obetovaný Bohu a službe bližným nikdy nie je márný: „Čo je platné, keď niekto hovorí, že má vieru, ak nemá skutky?“

Treba však myslieť aj na seba. Nechať si čas aj pre vlastné potreby a záujmy, čas na modlitbu, priateľov, duchovné či kultúrne aktivity, starostlivosť o vlastné zdravie. Človek by mal byť aktívny tak dlho, ako je to z hľadiska jeho fyzického a duševného zdravia možné.

Lenže staroba má aj svoju odvrátenú tvár. Keď príde čas vlastnej nemožnosti a odkázanosti na pomoc iných. Nesmieme a nemáme strácať nádej. S vierou a pokorou sa treba odovzdať do Božej vôle a Božieho riadenia a žiť naplno prítomnosť každého dňa a nový deň, do ktorého sme uzreli svetlo sveta, zveriť do Božieho sprevádzania.

Požehnávaj nás všetkých, ktorí jeseňou života kráčame po ceste do večnosti k tebe, PANE!

Mária Koňaková

ČO JE MANDALA?

V dnešnej dobe existujú rôzne podoby zla, skrývajúce sa za niečo príjemné. Napríklad také mandaly. Prvýkrát som sa s touto „maľovankou na upokojenie“ stretla v škole. Deti sa majú upokojiť pri ich vyfarbovaní. Vysvetlenie k mandalám dal v časopise Charizma páter Vojtech Kodet.

Môžu byť mandaly kresťanské, ako to niektorí prezentujú?

„Spojenie kresťanská mandala je protichodné samo osebe – spojuje nezlučiteľné. Slovo mandala pochádza zo sanskrtu a znamená kruh, oblúk, úplnosť, magický kruh. Predstavuje symbolické a magické znázornenie kozmických síl. Je to náboženský pojem, pochádzajúci z budhizmu a hinduizmu.

Pôvodne je to rôznofarebný obraz z piesku, slúžiaci v týchto náboženstvách pri meditácii. Každá mandala je zasvätená nejakému božstvu, slúži ako náboženská relikvia, na ktorú meditujúci kladie pred toto božstvo obetné dary. V rituáli tantrického budhizmu je mandala považovaná za sídlo božstva a prostriedok jeho pôsobenia na tých, ktorí nad mandalou meditujú. Vytváranie mandaly sa deje podľa stanoveného rituálu.

K objaveniu mandaly v Európe prispel K. G. Jung, ktorý sa pokúsil spojiť východné náboženstvo so západnou psychológiou. Mandala podľa neho predstavuje predobraz dokonalého ega, zahŕňa v sebe vedomie aj podvedomie človeka a zrkadlí kolektívne nevedomie celého ľudstva.

Dnes je vytváranie mandál súčasťou art terapie. Učenia hinduizmu a budhizmu sa snažia dosiahnuť osvietenie a vystúpiť z útrpného kruhu reinkarnácie do miesta dokonalej harmónie a krásy. Práve mandaly majú pomôcť oslobodiť

sa od pozemských túžob a ľudského ega. Ide o využitie sily v mandale pomocou komunikácie s božstvom, ktoré je v nej ukryté. Vytváranie mandaly sa začalo používať tiež ako vstup do meditácie, ale nie v kresťanskom zmysle. **Je to jedna z techník iniciácie používaná v New Age – uvedenie do okultných a ezoterických praktík. Ide o zákernú a mäťúcu formu psychologizácie**

náboženstva. Tým sa ale nemení magický charakter mandaly. Mandalu používajú na západe rôzne ezoterické a okultné sekty, taktiež sa používa v kineziológii a v reiki. Grafická podoba mandaly nesúvisí s významom, ktorý sa im celkom ľubovoľne prikladá.

Ako ornament sa mandala používa aj v dnešnom konzumnom svete, je to však v priamom rozpore s kresťanskou vierou. Zvlášť nebezpečné je vovádzanie detí do tejto praxe pod rúskom tvorivosti a terapie. Používanie mandaly nekončí iba ako farebný obrázok, ale ako otváranie sa duchovnému zlu. Pre kresťana je to hriech modľárstva. Nesmieme si však mylíť mandalu a kresťanskú ružicu – kruhové okno umiestnené nad vchodom gotických chrámov.

(Charizma – časopis pre katolícku charizmatickú obnovu a evanjelizáciu, ročník 11, jún 2019, Imprimatur: Mons. Marián Chovanec, Biskupský úrad Nitra, Cenzor: Mons. Peter Brodek)

Mária Grečková, Michalská ulica, Markušovce

Ale všetko
skúmajte a čo je
dobré, toho sa držte!
Chráňte sa zla
v akejkoľvek podobe!
(1 Sol 5,21)

Počas letných prázdnin eRkári z Markušoviec opäť pripravili deťom dva nezabudnuteľné tábory. Čas od 15. do 21. júla sme strávili už na 10. tábore pre deti vo veku od 10 do 15 rokov v obci Chrenovec-Brusno. Spolu nás na ňom bolo 32 a úspešne sa nám podarilo ochrániť našu galaxiu pred útokmi Nepriateľa.

V auguste sme organizovali prímestský tábor pre najmenších. Konal sa v dňoch od 22. do 24. augusta a sprevádzala nás ním včielka Maja, s ktorou sme odhalovali silu priateľstva a pomoci bližným. Ďakujeme pani Filipovej, Zmudovej a Michalíkovej, ktoré sa starali o naše žalúdky a animátorkám z Letanoviec a Levoče za ich obetavú službu. Veríme, že sme aj naším dobrovoľníctvom mohli deťom spríjemniť letné prázdniny.

**Text a fotky:
animátori eRka**

Malý tábor

eRKO

OBJÍMAJME HO!

Približne 5 miliónov pútnikov z celého sveta každoročne zavíta do jaskyne, aby sa pomodlili a napili vody z vyvierajúceho prameňa, veriac, že od Boha obsiahnu uzdravenie tela i duše. Modlitby ruženca a prosby znejú v rôznych jazykoch, ale najviac francúzsky. Áno, tým miestom je Massabiellska jaskynka v Lurdoch.

Socha Panny Márie v markušovskom kostole. Foto: Peter Lazor

Na svete je veľa telesných i duševných utrpení a veriaci i neveriaci ľudia hľadajú pomoc na rôznych pútnických miestach. Jedným z takých miest sú aj spomínané **Lurdy, ktoré sa preslávili vďaka chudobnému dievčaťu zvanému Bernadeta.**

V januári 1844 sa chudobným rodičom narodila ako najstaršia dcéra z deviatich detí Mária Bernarda Soubirusová. Už od detstva trpela nedostatkom jedla a chorobami. Po francúzsky sa začala učiť až ako 13-ročná. Kvôli častým chorobám bola slabou žiačkou, nevedela dobre čítať ani písať. Raz, keď išla so sestrou a kamarátkou zbierať drevo, sa zrazu rozfúkalo a jej sa pri jaskyni zjavila pani v bielom závoji s modrým opaskom. Bernadeta

mala vtedy 14 rokov a zjavenia sa jej zopakovali ešte 17 krát. Pani v bielom závoji zdôrazňovala potrebu modlitieb, pokánia a výstavby kaplnky. A tak Bernadetina žiadosť smerovala k miestnemu kňazovi, aby na mieste zjavení postavil kaplnku a usporiadal procesiu. Bernadeta to nemala ľahké, bola veľakrát vypočúvaná. Jej rodičia, kňazi a okolie o nej pochybovali. V júni toho istého roku pristúpila k prvému svätému prijímaniu. Zakrátko ochorela na zápal pľúc až tak, že prijala sviatosť pomazania chorých. Z choroby sa zrazu vyliečila.

Po ôsmich rokoch od zjavení (v máji 1866) biskup Laurence posvätil 5 oltárov v Massabiellskej jaskynke a slúžil tam aj svätú omšu. Na to Bernadeta odišla do kláštora, aby svoj život zasvätila Bohu a zároveň sa ukryla pred zvedavými ľuďmi. Rehoľný habit novicky (postulantky) prijala spolu s ďalšími 42 kandidátkami. Ešte sa ani „neohrjala“, keď ju nevyliciteľná choroba z detstva (astma) položila na lôžko. Jej zdravotný stav sa natoľko zhoršil, že v októbri znova prijala posledné pomazanie. „Ale sotva som odišiel, umierajúcej sestre sa vrátila reč,“ pokračuje v spomienkach biskup Mons. Forcade. V decembri sa konala

prvá procesia k lurdskej jaskynke, v tom čase jej zomrela mama. **Po uzdravení sa Bernadeta vrátila do noviciátu a 30. októbra 1867 sa zaviazala rehoľnými sľubmi pre život v chudobe, čistote, poslušnosti a milosrdnej láske.**

Zamestnali ju v rehoľnom dome ako pomocnú ošetrovatelku, lebo zdravie jej nedovolilo vykonávať inú prácu. Na Veľkú noc ju prudký záchvat astmy znova pripútal na posteľ. V júni už sestry mysleli na jej smrť. „Keď človek obetuje svoj život, ide do neba, však?“ opýtala sa Bernadeta v prítomnosti generálnej predstavenej Jozefíny Imbertovej. Z choroby sa dostala iba na pár mesiacov, lebo v apríli 1870 opäť bola v nemocnici takpovediac až v agónii. „Dnes nezomriem!“ odpovedala Bernadeta a mala pravdu, astmatické záchvaty ustúpili. Na výročie pätnásteho zjavenia jej zomrel otec. Zarmútená Bernadeta píše list svojej sestre: „Ale aj keď nás to bolí, (...) nesme kríž, objímajme ho.“

Zvyšok svojho života v kláštore pôsobila ako asistentka v ošetrovni a dva roky bola hlavnou ošetrovatelkou. Jej zdravie bolo viac podlomené, nakazila sa tuberkulózou kostí v pravom kolene. Tieto „paši-

je“, ako hovorila svojim bolesťami Bernadeta, brala na seba s plným vedomím. Od decembra 1878 ležala už „definitívne“ na lôžku. Príčinou toho boli: chronická astma, choré pľúca, chrlenie krvi, boľavý žalúdok, nádor v kolene, reuma, vredy v ušiach – „batoch všetkých bolestí“ – takto zhrnul jej neduhy otec Febvre. Keď Bernadeta nebola schopná potlačiť v sebe bolesť, bolo počuť jej nárek a hovorila: „Prosím vás, odpusťte mi, že toľko nariekam. Nemôžem vás objat, príliš trpím, ale budem sa za vás modliť.“ **Prosila sv. Jozefa o milosť dobrej smrti.** „Už nechcem počuť, že sa sestry modlia za moje uzdravenie,“ hovorila ot-

covi Febvrovi. „Nebola by som verila, že človek musí toľko trpieť, aby mohol zomrieť.“ Ležala takpovediac na samých ranách. Jej telo bolo preležané, celé ubolené.

Po Veľkej noci v 1879 (v stredu po tretej hodine, po modlitbe litánií) odovzdala svoju dušu. Bernadeta zomrela vo veku 35 rokov. Posledné slová, ktoré Bernadeta vyslovila, boli tieto: „Svätá Mária, Matka Božia, pros za mňa! Úbohú hriešnicu, úbohú hriešnicu.“ „V ruke držala svoj kríž a bola veľmi krásna,“ povedala ošetrojúca sestra. Spomienky na ňu dokazujú jej skromnosť, obetavosť a silu vytrvať a vyniesť svoj kríž až na kalváriu.

Svätyňa Panny Márie Lurdskej je v súčasnosti jedným z veľkých katolíckych pútnických miest na svete, kde sa ozývajú v rôznych jazykoch modlitby posvätného ruženca.

Bazilika nepoškvrneného počatia Panny Márie bola posvätená v roku 1876.

Sestra Mária Bernarda bola blahorečená v Bazilike svätého Petra vo Vatikáne 14. júna 1925 pápežom Píom XI. a 8. decembra 1933 bola vo Vatikáne kanonizovaná (vyhlásená za svätú) znova Píom XI.

Vyprosujme si aj mi modlitbou posvätného ruženca pomoc, silu a vytrvalosť uniesť ten svoj kríž a objímať ho.

Renáta Regecová

Zdroj: 1.) časopis RUŽENEC č. 4; 5; 6; 7; 9; a 10/2015; 2.) <https://www.zivotopisysvatych.sk/bernadeta-soubirousova/>; 3.) https://sk.wikipedia.org/wiki/Bernadeta_Soubirousov%C3%A1

KAPLNKA, KTORÁ OHROMUJE SVET

Vence je malá obec v oblasti južného Francúzska ležiaca neďaleko od vychýreného mesta Nice.

Medzi jej vrchmi a zeleňou, medzi všelijakými historickými, no aj celkom obyčajnými obytnými stavbami sa nenápadne skrýva aj malá kaplnka s názvom Chapelle du Rosaire de Vence.

Napriek svojej prvotnej nenápadnosti skrýva v sebe omnoho viac, než by ktokoľvek čakal.

Čím je natoľko výnimočná a ako dokáže nadchnúť veriacich i ateistov?

Nie je obyčajnou sakrálnou architektúrou, je dokonca životným veľdielom, ako ju nazval sám autor, svetový umelec a priekopník v modernom umení **Henri Matisse**.

Kaplnka má nevelké rozmery, je v tvare písmena L. Napriek tomu človeka po vstupe dnu obklopi pocit priestrannosti a pokoja. Veľký podiel má na tomto efekte výber farieb a premyslená hra svetla a tieňa. Biele je takmer všetko, vrátane stien i podlahy. Výnimkou sú zvislé okná. Je ich pätnásť a lemujú len jednu stenu, sú z farebného skla a predstavujú rôzne prírodné symboly. Keď sa slnečné lúče zaprú do týchto modro-zeleno-žltých okien, celá kaplnka naraz oživa, na podlahe a na stenách začína farebné divadlo, ktoré sa mení s každým pohybom slnka po oblohe.

Na zvyšných stenách nájdeme aj rôzne iné výjavy, napríklad nezvyčajnú (takmer abstraktne nakreslenú) krížovú cestu. Je v skutku netradičná. Pozorovateľ ju musí „čítať“ zdola nahor, akoby kráčal na vrch – na Golgotu. Figúry v nej sú veľmi štylizované, nakreslené niekoľkými čiarami, no o to dôvernejšie a citlivejšie vystihujúce Ježišovo utrpenie. Podobným štýlom je nakreslená aj Panna Mária s dieťaťom a svätý Dominik, zakladateľ mníšskeho rádu dominikánov, ktorým kaplnka patrí.

DETAILISTA V PLÁNOVANÍ

Výstavba kaplnky prebiehala v rokoch 1948 – 1951. Realizácii predchádzala ešte dlhšia umelcova príprava. Matisse všetko naplánoval do posledných detailov. Od plánov budovy, okien, nábytku, kresieb, kríža, kňazských ornátov až po rôzne liturgické predmety.

Kresby biblických výjavov neboli vôbec prvoplánové, svedčia o tom mnohé prípravné náčrty, ktoré sa našli v Matissovom ateliéri. Na nakresle-

nie krížovej cesty sa Matisse pripravoval dlhé dva roky. Prácu mu komplikoval kolísajúci sa zdravotný stav, keďže v tom období bol umelec už vo vysokom veku a po ťažkej chorobe. Mnohokrát mu nezostávala iná možnosť a musel kresliť z invalidného vozíka.

ČO JE PARADOX?

Henri Matisse nebol počas svojho života praktizujúcim katolíkom, hoci bol k viere od malička vedený. Čo ho teda viedlo k navrhnutiu kaplnky, ktorá slúži na náboženské úkony a ktorá dodnes ohromuje mnohých ľudí?

Začalo sa to zdravotnými ťažkosťami. Po tom, ako Matissovi v roku 1941 diagnostikovali rakovinu tenkého čreva, musel podstúpiť mnohé

Aké dary si dostal do vienka?

vyšetrenia a nakoniec aj operáciu. Hoci operácia prebehla úspešne, Matissovi komplikovali život práve pooperačné ťažkosti. Počas rekonvalescencie musel mnoho času tráviť ležiac alebo na vozíku, čo zhoršovalo jeho psychický stav.

To ho viedlo aj k častým myšlienkam o zmysle života a smrti.

V tom čase sa pri ňom vystriedalo niekoľko zdravotných sestier, no len jedna dokázala z časti ovplyvniť jeho život a nasmerovať ho k duchovnejším témam. Bola to Monique Bourgeois, zbožná, skromná a nenápadná mladá dáma. Svojou vierou a láskavosťou ho dokázala povzbudzovať po duchovnej stránke. Pomáhala mu prekonávať rôzne psychické ťažkosti a trápenia. Bola mu na pomoci aj v časoch, keď zistil, že jeho dcéru Marguerite zajalo Gestapo a že jeho bývalý študent (Rudolf Levy) zomrel v koncentračnom tábore. Medzi Monique a Henrim Matisom sa vytvorilo pevné puto, ktoré pretrvalo aj napriek rôznym záškodníckym rečiam.

Matisse metaforicky objavil nový svet. Po rokoch kreslenia a malieb sa rozhodol presunúť

HENRI MATISSE

k novej forme umeleckého vyjadrenia: začal vytvárať koláže a obrazy z papiera, a nakoniec sa dostal aj k navrhnutiu kaplnky Chapelle du Rosaire de Vence. K tomu ho viedol fakt, že Monique v roku 1944 vstúpila do kláštora, stala sa mníškou a prijala meno Jacques-Marie. Na znak vďaky za všetku jej starostlivosť sa rozhodol pomôcť postaviť rehoľníckam z jej kláštora spomínanú kaplnku.

Na celú túto situáciu sa dá hľadieť z mnohých uhlov. Mnohým historikom je záťažko zhodnotiť, či Matisse skutočne našiel vieru a cestu k Bohu na sklonku života alebo nie. Môžeme sa na to pozrieť z obyčajného hľadiska.

K realizácii ho viedla priateľská láska sestry Jacques-Marie, ktorej zdrojom bola viera v Boha. Kaplnka tak spĺňa viaceré účelov. Je to symbol priateľstva a porozumenia dvoch odlišných ľudí, ktorí si k sebe vedeli nájsť cestu aj napriek vzájomným rozdielom. **Je to zároveň most medzi dvomi stranami, ktoré medzi sebou často nachádzajú nedorozumenia – medzi veriacimi a ateistami, pretože každý, kto kaplnku navštívi odchádza dojatý a naplnený krásou, ktorá v tomto prípade môže mať viaceré zdroje.**

Po niekoľkých rokoch kaplnka nestráca ani na krásu, ani na umeleckej hodnote. Mnohí návštevníci z nej odchádzajú

bol úspešným umelcom. Boli to jeho fauvistické maľby, ktoré ho preslávili. Spolu s Pablom Picassom je považovaný za umelca, ktorý výrazne ovplyvnil chod umenia v prvých desaťročiach 20. storočia. Napriek všetkým týmto prívlastkom nenazval Matisse za svoje umelecké veľdielo obraz či sochu, ktoré ho preslávili. Bola to práve kaplnka, ktorú nazval „celoživotným dielom, výsledkom obrovskej, ťažkej a úprimnej práce.“

nadchnutí nádherou a dojatí z jej atmosféry. Rehoľníčky tvrdia, že modliť sa v takej krásе ich naplňuje pokojom.

Annamária Salanciová

MILÍ KAMARÁTI!

Každý rok 4. októbra si pripomínáme sviatok sv. Františka z Assisi, ktorý bol veľkým milovníkom prírody. Bol synom bohatého obchodníka s látkami. V mladosti veľa žartoval, bol ľahkovážny a rozhadzoval peniaze, žil hýrivým životom. No neskôr nastala veľká zmena. Odišiel bojovať do vojny a dostal sa do zajatia. Keď ho prepustili, bol veľmi chorý.

Do jeho života zasiahli silné udalosti. Vo svojom srdci začul pozvanie Pána Ježiša nasledovať ho. Zrazu ho prestali baviť hlučné zábavy, ľahkovážny život. Začal ľuďom rozprávať o Božej láske, rozdal všetko, čo mal. Tiež nesmierne miloval prírodu a Božie stvorenie. Zhováral sa s vtáčikmi a oni ho ochotne poslúchali. Vždy mu spravil radosť pohľad na škovránky, ktoré si pospevovali a vylietali do neba. Keď našiel na ceste húseničku, opatrne ju zdvihol a položil do trávy, aby ju niekto nepristúpil. Miloval vôňu kvetov, kochal sa ich farbami. Na prechádzkach lesmi a lúkami cítil Božiu blízkosť. Na konci svojho života zložil nádhernú pieseň – **Chválospev stvorenia** alebo inak **Pieseň brata Slnka**. Skúsme spolu so sv. Františkom zdať chválu Bohu jej úryvkom:

*Najvyšší, všemohúci, dobrý Pane,
tebe patria chvály, sláva i každé dobrorečenie...
Buď pochválený, môj Pane, so všetkým svojim tvorstvom,
najmä s pánom bratom Slnkom,
ktorý je dňom a ním nám svietiš.
A on je krásny, vyžarujúci veľký jas;
on tebe, Najvyšší, je znamením.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru
Lunu a hviezdy;
na nebi si ich utvoril jasné, vzácne a krásne.
Buď pochválený, môj Pane, za brata Vietor,
za vzduch i mračná, za jasnú oblohu i každé počasie,
čím dávaš svojim tvorom pretrvať.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru Vodu,
ktorá je taká užitočná, pokorná, vzácna a čistá.
Buď pochválený, môj Pane, za brata Oheň,
ktorým osvetľuješ noc.
Aj on je krásny, ihravý i nespútaný a mocný.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru našu, matku Zem,
ktorá nás živí a stará sa o nás
a vydáva rozličné plody s farebnými kvetmi i trávou...
Chváľte môjho Pána a dobrorečte mu,
vzdávajte mu vďaky a slúžte vo veľkej pokore! Amen.*

**Prosme tiež o dar lásky k blíznym a prírode,
aby sme si ju dokázali uchovať krásnu a čistú.**

Adriana Lazorová

ÚLOHA PRE VÁS:

Do obrázka dokreslite súčasti prírody, za ktoré sv. František chválil Boha vo svojom chválospeve.

KONAJME EKOLOGICKY – NIE JE TO LEN TREND

Začiatkom októbra si každoročne pripomíname sviatok svätého Františka z Asissi. O Františkovi je známe, že miloval prírodu a radoval sa z nej. Vo svojich modlitbách oslavoval a chválil všetko, čo Boh stvoril. V roku 1980 ho pápež Ján Pavol II. vyhlásil za patróna ekológov.

Sú to práve ekológovia, ktorí bijú na poplach a upozorňujú na ničivé dôsledky klimatických zmien. Katastrofické scenáre nás bombardujú z každej strany. Niektí ich považujú za poplašné správy a nástroj manipulácie, iní za momentálny trend, ktorý zasahuje všetky oblasti nášho života a veľká časť populácie si ešte nevšimla, že naša planéta začala vysielat núdzový signál. Príčiny ekologických problémov majú spoločného menovateľa: najväčším nepriateľom planéty v 21. storočí sa stáva samotný človek – jeho sebecký a „nehospodárny“ spôsob života.

AKTUÁLNY STAV

Na Zemi je teraz najteplejšie za posledných 100 000 až 115 000 rokov,“ tvrdí paleoklimatológ David Black z newyorskej Stony Brook Univerzity. Koncentrácia CO₂ vo vzduchu je dnes najvyššia za 800 000 rokov. „Počíta sa už s tým, že globálna priemerná teplota vyrastie do roku 2045 o viac ako dva stupne, s čím budú mať problém nielen živočíchy a rastliny, ale aj my, pretože sa na globálne oteplený svet zatiaľ nijako nepripravujeme,“ hovorí český biológ Jaroslav Petr. Uvedené výrokky predstavujú

len zlomok informácií, ktorými dnes disponujeme. Naša ekologická bilancia sa dostáva do červených čísel.

ZODPOVEDNÉ ROZHODNUTIA

Starostlivosť o životné prostredie je úlohou každého z nás. V septembri tohto roku – pri príležitosti Svetového dňa modlitieb za starostlivosť o stvorenie – pápež František, ktorý sa počas svojho pontifikátu angažuje aj za ochranu životného prostredia, vyzval ľudí zmeniť a zjednodušiť svoj životný štýl a konať zodpovednejšie. **Upozornil, že „sme vytvorili klimatickú krízu, ktorá vážne ohrozuje prírodu a život, vrátane nášho vlastného“. Zdôraznil, že „je čas sa zamyslieť nad naším životným štýlom a našou každodennou voľbou, pokiaľ ide o jedlo, spotrebu, cestovanie, využívanie vody, energie a iných materiálnych dobier“.**

Apeloval na jednotlivcov a tiež na vlády sveta, aby preukázali „politickú vôľu“ a podnikli razantné kroky v záujme riešenia problémov súvisiacich so zmenou klímy. Neopomenul ani dôležitosť spoločnej modlitby za to, aby „nám Boh dal odvahu konať dobro bez toho, aby sme čakali, kým s tým za-

čne niekto iný, alebo keď už bude príliš neskoro“.

ENCYKLIKA LAUDATO SI'

Nebola to prvá ekologická výzva Svätého Otca. V roku 2015 vydal svoju druhú encykliku s názvom Laudato Si', v ktorej pozýva k otvorenému spoločenskému dialógu o tom, ako najlepšie prekonať globálne problémy, ktorým čelíme.

Sociálna encyklika Laudato Si' pomáha veriacim katolíkom upriamiť sa, reflektovať a odpovedať na environmentálne výzvy, ktorým dnes čelí náš svet. Pomáha nájsť odpovede na zložité otázky: Milujeme svojich blížnych v núdzi tým, že sa s nimi delíme o bohatstvo, a zároveň milujeme našu Zem podporovaním udržateľnosti? Akým spôsobom podporujeme hospodársky rast a rešpektujeme pri tom spoločné dobro?

Láska a starostlivosť o stvorenie sú základnými dimenziami našej viery. Preto sa od nás vyžaduje aktívny postoj aj v problematike udržateľnosti života na našej planéte. Ak váhame, ktorou cestou sa vybrať, siahnime aj po tomto dokumente, ktorý sa opiera o vedecké poznatky a obohacuje ich o teologický rozmer.

Barbora Klučárová

PO STOPÁCH SVÄTÝCH

V lete potrebuje oddych naše telo i duša. Ideálnou voľbou, ktorá naplní obe potreby, môže byť návšteva pútnických miest. Niekoľkí pútnici z Tepličky vytvorili spoločenstvo s ďalšími veriacimi zo Spiša i Oravy, ctiteľmi sv. Filomény a putovali Talianskom po miestach spätých s našou vierou.

NÁVŠTEVA COLLEVALLENZA A POZZUOLI

Prvým cieľom na púti po Taliansku bolo mestečko Collevallenza, kde pôsobila španielska mystička bl. Matka Speranza, ktorá založila Kongregáciu milosrdnej lásky. Mala zjavenia ako sv. Faustína. Ježiš jej povedal, aby v Collevallenze vytvorila miesto uctievania milosrdnej lásky. V bazilike minor sme si uctili jej pozostatky v krypte. Odtiaľ sme smerovali na juh Talianska do Pozzuoli, miesta starého rímskeho prístavu, kde priplával z Malty sv. Pavol počas svojej tretej misijnej cesty.

NEAPOL, JEHO SVÄTÍ A POMPEJE

Po celkovo takmer 2100 km sme došli do Neapola, veľkomesta, ktoré leží pod najväčšou prebúdajúcou sa sopkou Európy – Vezuv. V jej okolí žije až 3,5 milióna ľudí, čo je veľmi husto obývaná oblasť pri mori. Mesto je rušné, ale nie veľmi čisté, veľa ľudí, hustá premávka, úzke uličky s typickými balkónmi s bielizňou. Mnoho historických pamiatok, veľa kostolov a blízke Pompeje. Čo je zaujímavé, Neapol má až 52 svätých patrónov. Niektorých sme si osobne uctili.

Najprv sme navštívili kostol sv. Nunzia Sulprizia – laika, ktorý mal dôverný vzťah k Ježišovi a Eucharistii. Veľmi pomáhal chudákovi a chorým, aj keď sám bol ťažko chorý. Zvlášť emotívne bolo, keď pútnici prednášali prosby za svojich onkologicky

chorých, či prinášali netradičné obetné dary súvisiace s chorobou (žltý narcis, lieky, vlasy...).

Potom kostol Gesu Nuovo, kde je pochovaný lekár zázrakov sv. Giuseppe Moscati, ktorý sa nedal opantať bohatstvom, ale pomáhal najmä chudobným chorým.

Odtiaľ sme sa presunuli do Neapolského dómu, kde je pochovaný biskup sv. Január. Tento svätec je známy aj tým, že jeho krv, uchovávaná v dvoch ampulkách v tuhom stave, sa trikrát v roku (počas liturgickej slávnosti) skvapalní.

Nasledovalo milé stretnutie s neterou Božieho služobníka Dolinda Ruotola. Známa je jeho Novéna odovzdanosti – Ježišu, ty sa postaraj. Keď nám niekto robí zle, máme si pred neho kľaknúť a požiadať o odpustenie. „Keď to neurobíte, zbytočne ste tu prišli,“ odkázala nám jeho neter.

Absolvovali sme aj prehliadku archeologickej lokality Pompeje, niekdajšieho antického mesta postihnutého erupciou sopky Vezuv. Odtiaľ sme prešli k neďalekému skvostu Bazilike P. Márie Pompejskej, kde sme v kaplnke bl. Bartolomeja Longa, širiteľa ruženca, slávili svätú omšu a pred obrazom Ružencovej Panny Márie sme prosili za naše rodiny.

NÁVŠTEVA SVÄTYNE SV. FILOMÉNY, MIEST PÁTRA PIA I ZJAVENIA SV. MICHALA

Z Pompejí sme sa presunuli severnejšie do mestečka Mugnalo del Cardinale, kde sme si uctili sv. Filoménu. Tu nás doslova familiárne privítal rektor svätyne. Veľmi oduševnene hovoril o svätici, histórii jej úcty i zázrakoch.

Cestou do vnútrozemia sme došli do malebného mestečka Pietrelcina, rodiska sv. Pátra Pia, i San Giovanni Rotonda, kde svätec prežil väčšiu časť života. Navštívili sme miesta, kde sa narodil, býval, slúžil svätej omše, spovedal, dostal stigmy, i kde ho pokúšal diabol. Bolo dojímavé modliť sa

v spodnom kostole novej baziliky s nádhernými mozaikami „viacjazyčný ruženec“ a súčasne hľadieť na neporušené telo svätca v sklenenej truhle.

Ďalej sme navštívili Monte Sant'Angelo, kde sa podľa legendy zjavil archanjel Michal, patrón našej farnosti, a tlmočil Boží príkaz, aby sa jaskyňa premenila na kresťanský chrám. Samotná jaskyňa – jediné bohoslužobné miesto, ktoré nebolo posvätené ľudskou rukou, nesie po stáročia názov Nebeská bazilika.

MANOPELLO, LORETO A FORLÍ

Ďalšie v poradí sme navštívili malé mestečko Manoppello, kde sa uchováva Kristova šatka, ktorou mal Ježiš prikrytú tvár pri pochovávaní.

Odtiaľ sme putovali do mariánskeho pútnického miesta Loreto. Tu sa nachádza „Máriin domček z Nazareta“, v ktorom žila s Ježiškom a sv. Jozefom.

Posledným cieľom našej púte bolo severotalianske mesto Forlì, kde sme navštívili Baziliku sv. Peregrína Laziosiho, ktorý keď vážne ochorel, v noci pred amputáciou nohy sa vrelo modlil k Ježišovi, a ten ho uzdravil.

Púťou nás duchovne viedol kňaz Ľuboslav Hromják, ktorý bol aj sprievodcom, historikom

Vchod do svätyne - jaskyne v Monte Sant Angelo

či tlmočníkom v jednej osobe a aj jeho prostredníctvom sme sa dozvedeli viac o niektorých svätých z Talianska.

Text a fotky: Jozef Sendrej

Neapol, pútnici pred kostolom sv. Januára

FRANTIŠKÁNSKA RADOŠŤ V TÓNOCH

V októbromom čase oveľa intenzívnejšie vnímame krásu stvorenia. Farebná jeseň nenechá naše zmysly ľahostajnými. Najviac upúta oko, no neraz nás ovanie aj silný vietor, ktorý je typický pre toto obdobie. V tomto čase si pripomíname úmrtie sv. Františka z Asissi, božieho muža s „bratským“ postojom k prírode a všetkému živému. Známý je jeho chválospev stvorenia Pieseň brata Slnka. Toto nádherné dielo napísal práve v čase najväčších bolestí, ktoré prežíval dva roky pred smrťou v San Damiáne v blízkosti mestečka Asissi.

Menej známi sú slovenskí autori z jeho radov, ktorí tvorili v 18. storočí v časoch katolíckeho baroka. Z františkánov boli hudobnými tvorcami p. Pantaleon Roškovský, p. Gaudentius Dettelbach, p. Georgius (Juraj) Zrunek, p. Pavlín Bajan, p. Peter Peťko a ďalší. Pre ľudí písali špecifické františkánske liturgické druhy (napr. missa francisciana), vianočné omše, betlehemské hry, duchovné piesne a duchovné árie. Františkáni, považovaní za „hudbymilovní“ rehoľu, boli zaujímaví tým, že si pri svojej chudobe a pokore nikdy nepotrpeli na autorstvo či sebareprezentáciu skrze umenie – tá im bola cudzia, umenie patrilo všetkým. Keďže ako chudobná rehoľa nikdy nemali dostatok prostriedkov na (v tom čase drahé) tlačie hudobní, repertoár si obstarávali tak, že buď noty odpisovali, alebo radšej tvorili sami, vždy s ohľadom na dané miesto pôsobenia, na zverený ľud. Bola to hudba jednoduchšia, menej reprezentatívna, o to viac komunikatívna a vyvierajúca z nábožného srdca umelca zasväteného rehoľnému životu. Aj to je dôvod,

prečo v dejinách hudby na území Slovenska narážame na toľko sporných či nevyjasnených informácií a omylov týkajúcich sa autorstva mnohých ich diel.

Typickým príkladom je príbeh (priam detektívka) františkána Juraja Zruneka (pôsobil aj v Prešove) a jeho omše Harmonia Pastoralis, ktorej autorstvo (nesprávne pripisované Edmundovi Paschovi) sa po viac ako 250 rokoch podarilo objasniť až v 21. storočí, a to najvýznamnejšiemu znalcovi barokovej hudby a hudby rehoľní na území Slovenska, Ladislavovi Kačicovi.

P. Paulín Juraj Bajan, OFM (*12. 04. 1721 Vrádište (Skalica) – +15. 07. 1792 Skalica) – kazateľ, organista, hudobný skladateľ. Je známy viacerými dielami – omšami venovanými rôznym obdobiam alebo sviätcom, ktoré upravil – **Missa Neo-Nati Jesuli I – III** (Omša na počesť novonarodeného Jezuliatka, 1751); **Missa S. Catharinae** (Omša na počesť sv. Kataríny, 1753); **Missa S. Joannis Nepomuceni** (Omša na počesť sv. Jána Nepomuckého, 1755); **Missa S. Luciae** (Omša na počesť sv. Lucie, pred

rokom 1759); **Missae S. Clarae** (Omša na počesť sv. Kláry, 1772). Dvadsaťjeden piesní sa dostalo do Jednotného katolíckeho spevníka z roku 1937.

P. Vojtech Jakub Gazda (Orság), OFM (*19. 06. 1741 Liptovská Teplá – +26. 07. 1817 Žilina) – náboženský spisovateľ, hudobník, národný buditeľ. Páter Vojtech Gazda bol vo veľkej vážnosti u jednotlivcov i v mestskej spoločnosti. Dopomohol mu k tomu nielen chýr vynikajúceho kazateľa, ale aj hudobné výkony na klavichorde. Spomína sa, že aj komponoval. Ohľadne literárnej činnosti treba uznať, že Vojtech Gazda patril medzi najplodnejších kazateľov svojej doby. Ako zakladajúci člen Slovenského učeného tovarišstva si dobre uvedomil význam Bernolákovkej spisovnej slovenčiny. Preto ju vo svojich dielach dokonale využil a propagoval. Za zmienku určite stojí, že bol strýko P. O. Hviezdoslava.

Hudobné zoskupenie Musica aeterna, špecializujúce sa na starú hudbu z obdobia gotiky, renesancie a baroka, ktorú prezentuje hrou na originálnych nástrojoch zo 17. a 18. storočia, resp. ich kópiách, vydalo v roku 1991 pod vedením dirigenta Pavla Baxa CD – **MUSIC FROM MARIA THERESA TIME** – Hudba z čias Márie Terézie, kde môžete nájsť spomínaných autorov – Roškovského, Bajana, Dettelbacha.

Je to hudba, z ktorej intenzívne pôsobí františkánska radosť, tak potrebná aj v tomto čase „depresíí“.

Peter Lazor

Zdroje: www.presovskagotika.sk – recenzia
doc. PaedDr. Slávky Kopčákovej, PhD
www.hudobnecentrum.sk
www.frantiskani.sk

MARKUŠOVCE

ADORÁCIA RUŽENCOVÝCH BRATSTIEV

Na sviatok mena Preblahoslave-nej Panny Márie (12. septembra 2019) bola po svätej omši adorácia ružencových bratstiev do 21. hodiny. Adorácia bola ukončená eucharistickým požehnaním.

ZASADANIE HOSPODÁRSKEJ RADY V MARKUŠOVCIACH

Dňa 25. septembra 2019 sa kona- lo riadne zasadanie Hospodárskej rady v Markušovciach. Hlavnou témou bola oprava strechy na fare, ktorá je v nevyhovujúcom stave. Výmena je naplánovaná na toho- ročnú jeseň.

ODPUSTOVÁ SLÁVNOSŤ V MARKUŠOVCIACH

Tento rok bola odpustová sláv- nosť presne v deň sviatku sv. Micha- la archanjela – v nedeľu 29. septem- bra 2019. Svätú omšu celebroidal náš nový pán farár Štefan Saloka. V homílii zazneli slová, ktorými nás povzbudil vo viere. Svätá omša bola obohatená aj nesením obetných darov, ktoré prinášali deti a dospelí farníci v ľudových krojoch.

V sobotu 28. septembra 2019 sa pred slávnosťou uskutočnila diecézna adorácia.

- red -

TEPLIČKA

- 27. júna večer po svätej omši sme mali rozlúčku v rámci Hospodárskej rady Teplička s pánom farárom Ondrejom Švančarom. S veriacimi filiálky Teplička bola rozlúčka v nedeľu 30. júna ráno po svätej omši.
- Pri príležitosti Sviatku Navštíve- nia Panny Márie sme boli 7. júla na púti na Mariánskej hore v Le- voči.
- 10. júla sme privítali v Tepličke nového pána farára Štefana Sa- loka.
- V nedeľu 14. júla na Sviatok Kar- melskej Panny Márie boli veriaci z Tepličky na púti v Schulerlo- chu individuálne a priamo v deň sviatku (v utorok 16. júla) s dvomi malými autobusmi.
- V nedeľu 28. júla sme boli s ma- lým autobusom na púti k sv. Anne v Kluknave.
- 11. augusta sme boli spolu s púť- nikmi zo Spišskej Novej Vsi na

púti k sv. Filoméne v Spišskom Podhradí.

- 25. augusta nás v Tepličke potešil svojou prítomnosťou novokňaz Matej Reiner, ktorý slúžil v na- šom kostole svätú omšu a udelil nám novokňazské požehnanie.
- 8. septembra slávil v Tepličke od- pustovú svätú omšu náš pán fa- rár Štefan Saloka.
- •V nedeľu 15. septembra na Svia- tok Sedembolestnej Panny Má- rie sme mali pobožnosť Krížovej cesty vonku na kalvárii pri príle- žitosti sviatku Povýšenia Svätého kríža.
- 12. októbra sa konala v celej fa- rnosti i v Tepličke celodenná ado- rácia pri príležitosti celosloven- skej kresťanskej aktivity – rodiny sa modlia za rodiny.
- 15. októbra sa uskutočnila púť na Slávnosť Ružencovej Panny Má- rie do Vyšnej Šebastovej.

- red -

VYDÁVA

Rímskokatolícka Cirkev,
farnosť Markušovce

Zodpovedná redaktorka:

Mgr. Monika Hodnická

Redaktori:

Mgr. Adriana Lazorová
Peter Lazor
Mária Koňaková
Mgr. Jozef Sendrej
Mgr. Barbora Klučárová
Mgr. Zuzana
Klučárová PhD.
Ing. Renáta Regecová

Sadzba

a grafická úprava:
Dana Košková

Technické spracovanie:

Tlačiareň Kežmarok

Jazyková úprava:

Mgr. Barbora Klučárová

Odborný konzultant:

Mgr. Štefan Saloka

Imprimatur:

prof. ThDr. František
Tondra, spišský
diecézny biskup

BÚ 16. 2. 1999,
č. prot. 113/99.
Registrované OÚ,
odbor školstva a kultúry
v Spišskej Novej Vsi,
reg. č. 2/99.

Náklad 1000 kusov.

Adresa redakcie:
Rímskokatolícka Cirkev,
farnosť Markušovce,
Michalská 52,
053 21 Markušovce

Kontakty:

www.farnosťmarkusovce.sk

 [www.facebook.com/
Pokojadobromarkusovce](https://www.facebook.com/Pokojadobromarkusovce)

**Redakcia si vyhradzuje
právo upravovať
príspevky.**

**Nevyžiadané rukopisy
nevraciam.**

NEPREDAJNÉ.

*Časopis vyšiel
aj s podporou
Obce Markušovce.*

KU MOJSEJ OTI!

ANNY MARIE NEPOSKVRNE NE POČATE

POSTAVILI:

MICHAL DIKOLAJS MANZEKOU